

Mer trygghet - mindre kriminalitet

Kriminalitet skaper utrygghet. Ved å forebygge bedre kan skader og lidelse forhindres. Forbrytelser skal oppklares raskt og lovbrutere rehabiliteres. God velferdspolitik er god kriminalpolitikk.

Arbeiderpartiet vil ha et synlig og operativt nærpoliti. Innbyggerne skal sikres service med god politibemanning og beredskap over hele landet. Det er vesentlig å utdanne flere politifolk både til å patruljere, etterforske og drive forebyggende arbeid.

Politiet skal etterforske et bredt utvalg av saker. I 2007 ble det anmeldt drøyt 25.000 voldsforbrytelser. Over 60 prosent av voldskriminalitet begås i alkoholrus, og minst 60 prosent av innsatte i norske fengsler har omfattende rusproblemer. Ruspolitikken vil være et viktig verktøy i kampen mot kriminalitet. Dette kan gjøres ved reguleringer i skjenkepolitikken og målrettet og kunnskapsstyrt politiarbeid.

Vinningsforbrytelser er den vanligste formen for kriminalitet, men dette er også forbrytelser som er vanskelig å etterforske på grunn av mangel på vitner og dårlige bevis. Forbrytelser der barn og unge er involvert, eller sedelighetsforbrytelser er saker politi- og påtalemyndighet mener det haster med å etterforske og pådømme. Her kan utvidet bruk av DNA som bevis, sentral finansiering av prøvetaking og bedre kompetanse og metoder være viktige verktøy, samtidig som hensynet til personvern ivaretas.

Arbeiderpartiet vil prioritere bekjempelse av vold som rammer kvinner og barn. Volden som utøves i hjemmene er et offentlig ansvar og et alvorlig og omfattende kriminalitetsproblem.

Vi må bli bedre til å oppdage, anmelde, oppklare og domfelle denne typen kriminalitet og sørge for et bedre hjelpe- og behandlingstilbud. Politidistriktene skal ha familievoldskordinator i full stilling, og for å sørge for bedre organisering av arbeid mot vold og overgrep, ha egne team som dekker hele landet. Gjennom etablering av Barnehus vil vi bygge opp et bedre tilbud til barn som har vært utsatt for overgrep. Lokal innsats kan også økes ved å utarbeide lokale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner.

Regjeringen vil straffe strengere og øke oppdagelsesrisikoen i voldtaktssaker, foreslå hjelpetiltak og se på hvordan voldtakter kan forebygges.

FAKTA

- I 2007 ble 271 549 forbrytelser anmeldt, 3,1 prosent færre enn året før.
- Vinningsforbrytelser utgjorde 60 prosent. De mest utbredte lovbrudd etter dette er narkotika, vold og skadeverk.
- Oppklaringsprosenten på landsbasis lå i 2007 på 36,5 prosent. En reduksjon på 0,1 prosent fra året før. Oppklaringsprosenten er høyest i drapssaker og lavest i vinningsaker.

Til nå har over 50 norske kommuner etablert "politiråd" som er et samarbeid mellom politiet og kommunenes ledelse, der målet er å samarbeide for å forbygge kriminalitet. Dette er en videreutvikling av SLT-ordningen (Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende Tiltak), hvor sentrale aktører er politi, skole, NAV, barnevern og helsemyndigheter. Forebyggende velferdstiltak, gode lokalsamfunn og fritidstilbud for unge er viktige faktorer for å forhindre at kriminelle handlinger i det hele tatt blir begått. Her har lokale justispolitikere et viktig ansvar i å tenke helhetlig for å skape trygghet lokalt.

Globalisert kriminalitet

Verden veves tettere sammen på grunn av utvikling av transport og kommunikasjons-teknologi. Utenlandske kriminelle opererer i Norge og begår kriminelle handlinger som trafficking, narkotikatraffikk og vinningskriminalitet.

I landets største byer opererer nigerianske prostituerte, brakt til Norge gjennom italienske menneskesmuglernetverk. Politiet har avdekket en stor rekke cannabis-plantasjer på Østlandet, og mistenker at ligaer med vietnamesisk opphav står bak. Øst-europeere som har tippet i gatene på dagtid, er pågrepet mistenkt for å begå tyveri-raid mot boliger på kveldstid. Krigsforbrytere fra konfliktområder kan ha kommet til Norge og må straffeforfølges. Dette skaper nye kriminalitetsutfordringer som fordrer et velfungerende og godt internasjonalt politisamarbeid.

Det er av viktig betydning at norsk politi sikres informasjon og utveksling av teknologi og kompetanse gjennom gode samarbeidsavtaler internasjonalt.

Norge er et flerkulturelt samfunn, og det er vanskelig å se for seg hvordan samfunnet skulle fungert uten minoritetsbefolkningen. Det er imidlertid et faktum at minoritetsbefolkningen kommer dårligere ut på levekårsstatistikken enn den øvrige befolkningen. Ikke-vestlige innvandrere blir oftere enn andre straffet for vinningskriminalitet, vold og seksualforbrytelser. Dette rammer innvandrerbefolkningen dobbelt. Derfor er politikk for fellesskap og kamp mot sosiale forskjeller viktig for en aktiv og helhetlig kriminalitetsbekjempelse.

Følelse av avmakt og sosial utilpasshet kan gi grunnlag for religiøs ekstremisme. At det kan gi utslag i terroranslag eller planer om dette har vi sett eksempler på i Storbritannia og Danmark. Norge har i den senere tid også hatt saker der det er tatt ut tiltale med bakgrunn i terrorbestemmelsene i straffeloven.

FAKTA

- Av de 3594 innsatte i norske fengsler var 795 utenlandske statsborgere, andelen er økende og i hovedsak dømt for narkotikaforbrytelser.
- I 2007 bisto Pro-senteret i Oslo 34 utenlandske kvinner som hadde vært utsatt for menneskehandel.
- I følge PST ble rundt 50 terroraksjoner avverget i europeiske land i 2007.

SPØRSMÅL

- Hvordan kan kommunepolitikere og lokalsamfunn ta ansvar for å forbygge kriminalitet og skape mer trygghet?
- Hvem skal fange opp en 15-åring på vei inn i en kriminell løpebane?
- Hva kan gjøres for å oppklare flere forbrytelser, og hvilke metoder bør brukes?
- Hvilke kriminalitetstyper skal politiet prioritere først?
- Hva bør gjøres for å bekjempe internasjonal organisert kriminalitet i Norge?
- Kan god integreringspolitikk forebygge kriminalitet?
- Terrorisme fundert på religiøs ekstremisme sees på som en økende trussel i Europa. Hvordan kan slik alvorlig kriminalitet forhindres og forebygges?

Straff som virker

Seks av ti som soner i norske fengsler kommer tilbake i fengsel løpet av fem år. Den største utfordringen for å skape mer trygghet og mindre kriminalitet er en bedre rehabilitering under straffegjennomføring og en bedre tilbakeføring til samfunnet.

I Soria Moria-erklæringen slås det fast at regjeringen vil: arbeide for å få opp straffenivået for voldtekt, drap, grov vold og sedelighetsforbrytelser.

Regjeringen har de siste årene satset mye på å fjerne de lange soningskøene. Nye fengselsplasser er etablert, og køen sterkt redusert. Nå må vi få mer fokus på køene ut av norske fengsler. Norsk straffepolitikk bør bygge sikkerhet og tilbakeføring. Samfunnet må sikres vern mot de farligste kriminelle, ved høy kompetanse og faglighet i de lukkede fengsler og for forvaringsdømte. Samtidig er en stor andel av de innsatte er gjengangere som i stor grad kortere dommer. For disse må det gjøres mer for å sørge for at kriminelle kan komme tilbake til samfunnet. Erfaringer fra KrAmi-prosjektet i Sverige, som hadde stramme krav om arbeid og utdanning ved løslatelse viser at en krone investert i tilbakeføring er 15 til 18 kroner spart for samfunnet.

For de som gjennomfører samfunnsstraff, er tilbakefall til ny kriminalitet sjeldnere enn ved soning i fengsel. En undersøkelse av samfunnsstraff viste at kun 21 % falt tilbake til ny kriminalitet. Regjeringen har endret straffeloven for å gi domstolene mulighet til å kombinere ubetinget fengselsstraff med samfunnsstraff.

Mange innsatte sliter med psykisk eller fysisk sykdom eller er rusavhengige. Da vil kanskje soning i institusjon (§12-soning), rusbehandling under fengselsoppholdet, eller promilleprogram kunne virke bedre enn ordinær fengselsstraff.

Det er innført forsøk med hjemmesoning for korte dommer eller som siste del av en lengre soning.

Det organiseres med både fysisk og elektronisk kontroll og med klare avtaler om arbeid eller utdanning. En slik gradvis tilbakeføring til normalt liv har gitt gode resultater i Sverige. Dette kan skjerme unge kriminelle fra kontakt med mer hardbarkede kriminelle i fengsel.

Over halvparten av dommene som avgis er på under 60 dager. Korte fengselsstraffer gis for trafikklovbrudd, bruk og besittelse av narkotika og mindre alvorlige vinningsforbrytelser. Kan en i fremtiden se for seg at andre straffformer benyttes i stedet, knyttet til den minst alvorlige kriminaliteten? Straffen kan innebære gjenopprettende elementer, ved at en tagger må vaske vekk tagging, eller at gjerningsmannen blir nødt til å gå i samtaler med fornærmede (om fornærmede er innstilt på det).

God oppfølging etter løslatelsen er avgjørende for å hindre tilbakefall. Her spiller bostedskommunen en avgjørende rolle. Regjeringen vil i løpet av 2008 etablere to såkalte "KrAmi-prosjekter" i Sogn og Rogaland for å bistå tidligere innsatte med jobb eller utdanning. Erfaringene fra prosjektet vil bli benyttet i forhold til videre arbeid med innføring av en såkalt tilbakeføringsgaranti som skal bidra bedre til at innsatte kan komme tilbake til en kriminalitetsfri tilværelse etter endt soning.

FAKTA

Fakta om innsatte i norske fengsler

- 70 % arbeidsløse.
- 40 % grunnskolen som høyeste fullførte utdanning, nesten ingen høyere utdanning.
- 35 % bostedsløse.
- 40 % lever under fattigdomsgrensa.
- 30 % i kontakt med barnevernet før fylte 16 år.
- Minst 60 % har omfattende rusproblemer (Alkohol + narkotika).
- Halvparten har kroniske sykdommer, og mange har psykiske problemer.

FAFO. Levekår blant innsatte 2004

SPØRSMÅL

- Hva skal være formålet med straff?
- Er fengselsstraff den beste straffen for mindre alvorlige forbrytelser?
- Bør vi bruke mer samfunnsstraff som gjør at kriminelle må gjøre opp for seg, og hva slags samfunnsytting arbeid bør utføres?
- Hvordan kan man gjøre innholdet i soningen bedre?
- Hva bør gjøres med barn under 18 år som begår alvorlig eller gjentatt kriminalitet?

Dømmes av likemenn - Juryordning for fall?

FAKTA

Juryordningen ble etablert i 1887 for å sikre et sterkt folkelig innslag i domstolene. I dag brukes jury i lagmannsretten i saker som kan medføre fengsel i seks år eller mer. Juryen tar kun stilling til skyldspørsmålet. Juryen er sammensatt av ti lekfolk. Juryen avgjør skyldspørsmålet ved enten å svare "nei" eller "ja, med flere enn seks stemmer". Juryen gir ikke begrunnelse for sine avgjørelser. Sverige, Finland og Island har ikke juryordning. Danmark har det.

Over halvparten av mennene som blir dømt for voldtekt i tingretten, blir frifunnet av juryen i lagmannsretten. Dette har skapt debatt om hvorvidt jurymedlemmene i for stor grad lar seg påvirke av fordommer og andre utenforliggende forhold framfor reelle bevis.

Flere har tatt til orde for å avskaffe juryordningen helt i voldtektssaker. Fordi juryen ikke gir noen begrunnelse for sitt resultat, kan en tiltalt bli frikjent med begrunnelse i tingretten, men dømt uten noen begrunnelse i lagmannsretten. Dette oppleves lite tilfredsstillende både for tiltalte og pårørende. En begrunnelse gir ikke bare et svar, men også en sikkerhet for at det er konkrete bevis som er vurdert. Særlig oppleves det urimelig at det er de mest alvorlige sakene som ikke får skyldspørsmålet begrunnet.

Enkelte har tatt til orde for å erstatte juryen med en meddomsrett med tre fagdommere og seks lekdommere. Slik kan alle avgjørelser gis en tilfredsstillende begrunnelse. Det kan likevel hevdes at en slik ordning vil svekke det folkelige innslaget i domstolene, og svekke prinsippet om at man skal dømmes av likemenn.

SPØRSMÅL

- Trengs fortsatt lekfolk i norske domstoler?
- Har juryen fortsatt livets rett?
- Hvilke saker bør i så fall gå for jury? Hvorfor?
- Hva kan være alternativer til dagens juryordning?

LINKER

Mer informasjon:

www.regjeringen.no/jd
www.riksadvokaten.no
www.politi.no
www.phs.no
www.kriminalomsorgen.no
www.jus.no
www.da.no
www.krad.no